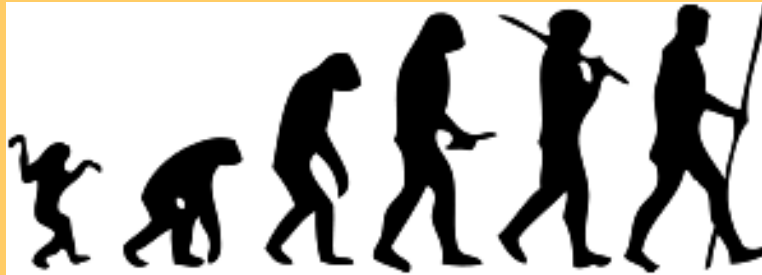

De eerste mens (of mensachtige)

De eerste vertegenwoordigers van onze soort, Homo sapiens, verschenen zo'n 125.000 jaar geleden. De oudst bekende mensachtigen zijn ruim vier miljoen jaar oud.

De vraag "Wanneer verschenen de eerste mensen op aarde?" is niet gemakkelijk te beantwoorden. Want wat bedoelen we precies met 'mensen'? In de eerste plaats denken we dan aan onze eigen soort, Homo sapiens. Maar binnen het geslacht Homo zijn ook nog andere soorten bekend, die we meestal ook als mens aanduiden (Java Mens, Peking Mens). Het geslacht Homo telt in deze tijd 14 bekende soorten waarvan alleen de soort Homo Sapiens nog een vertegenwoordiger op aarde heeft en wel Homo sapiens sapiens oftewel de moderne mens. We kunnen de vraag dus ook interpreteren als: "Wanneer verschenen de eerste vertegenwoordigers van het geslacht Homo op aarde?" Daarmee wordt één van de meest brandende wetenschappelijke vragen op het gebied van de fossiele mens aangeroerd, namelijk hoe je Homo kunt onderscheiden van andere mensachtigen.

De oudst bekende mensachtige is Australopithecus anamensis. Deze vorm werd in 1995 beschreven aan de hand van fossielen uit het noorden van Kenia. Australopithecus anamensis leefde zo'n 4 miljoen jaar geleden. Het is de oudste in een reeks van Australopithecinen. Inmiddels zijn een stuk of zes van dergelijke aapmensen bekend. Deze wezens liepen rechtop, maar hadden een herseninhoud die te vergelijken is met die van mensapen. De bekendste Australopithecus vondst is een incompleet skelet dat in Ethiopië gevonden is en dat bekend geworden is onder de naam Lucy.

De herseninhoud wordt over het algemeen gebruikt als het criterium om Australopithecinen van Homo te onderscheiden. Vanaf het moment dat de herseninhoud begint toe te nemen, spreekt men van Homo. Die toename van de grootte van de hersenen lijkt zo'n 2 miljoen jaar geleden te zijn begonnen.

Over het algemeen beschouwt men Homo habilis (de handige mens) als eerste echte mens. De eerste resten van Homo habilis werden gevonden op een plek, waar ook veel primitieve stenen werktuigen lagen. Men nam aan dat deze mens de maker van deze werktuigen was. Vandaar ook de naam 'handige mens'. Homo habilis verschilde dus, zo dacht men, zowel biologisch (grotere herseninhoud) als cultureel (het gebruik van werktuigen) van zijn voorouders.

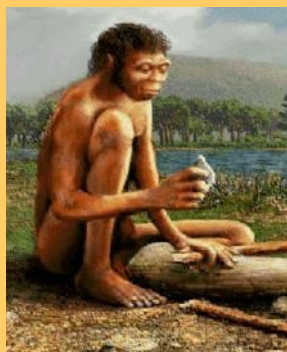
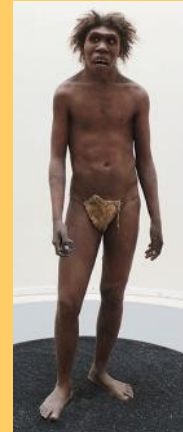

Inmiddels zijn er ook werktuigen bekend, die veel ouder zijn dan 2 miljoen jaar. Daarmee is duidelijk geworden dat Australopithecinen ook werktuigen maakten en valt het culturele verschil dus weg. Het biologische verschil is miniem (de herseninhoud van Homo habilis is circa 650 kubieke centimeter, dat van Australopithecinen ongeveer 600 kubieke centimeter). Datzelfde geldt voor de andere vroege Homo

soort, Homo rudolfensis die maar iets jonger is dan Homo habilis. Desondanks worden beide vormen algemeen als echte mensen aanvaard.

De oudste mens(achtige) waarbij duidelijk de grootte van de hersenen is toegenomen, is Turkana Boy, een skelet van 1,7 miljoen jaar oud dat tot de soort Homo ergaster wordt gerekend. Turkana Boy is de naam van een fossiel skelet gevonden in Kenia, aan het Turkanameer. Het onderzoeksteam vond een compleet skelet van ongeveer 1,6 miljoen jaar oud. Het werd geïnterpreteerd als een jong individu van Homo ergaster. De Turkanajongen, zoals het skelet al snel genoemd werd, had het gebit van een moderne 11- of 12-jarige. Omdat zijn ontwikkeling sneller ging dan bij moderne mensen was hij misschien slechts 9 jaar oud. Uit analyse van het skelet blijkt dat Homo erectus ongeveer 163 cm groot was De 9-jarige Turkana Boy was zo goed als volgroeid.

Homo Erectus

Homo ergaster wordt gezien als de voorouder van een Aziatische groep mensen (Homo erectus oftewel de rechtopgaande mens) en van Homo heidelbergensis. Deze soort wordt beschouwd als directe voorouder van de moderne mens (Homo sapiens). Vroeger werd deze soort aangeduid als 'pre-Neanderthaler' of 'archaische Homo sapiens'. Homo heidelbergensis vertoont gelijkenis met zowel de neanderthaler, Homo sapiens als Homo erectus. een vorm die mogelijk leidde tot onze eigen soort, Homo sapiens.

Homo Heidelbergensis

In 1997 werden de oudste menselijke resten van Europa (circa 800.000 jaar oud) beschreven als een aparte soort, Homo antecessor. Volgens de wetenschappers die deze vondsten beschreven is Homo antecessor waarschijnlijk de voorouder van de moderne mens.

De oudste Homo sapiens fossielen waarvan we een goede datering hebben, komen uit Zuid-Afrika. Ze zijn 120.000 jaar oud. In Israël zijn bij Jebel Qafzeh fossielen gevonden van de moderne mens, die 100.000 jaar oud zijn.

Dus we kunnen in ieder geval stellen dat onze soort Homo sapiens sapiens vanaf 150.000 jaar geleden tot op heden over de gehele wereld voorkomt. Onze herseninhoud is ongeveer 1,400 kubieke centimeter. Ons voedsel bestaat uit planten, vlees en andere dierlijke producten en bewerkt voedsel. De gemiddelde grootte van een volwassene is voor vrouwen 1.60 meter en voor mannen 1.70 meter en ons gemiddelde gewicht van een volwassene is bij vrouwen 54 kg en bij mannen 65 kg.